

Makalenin Türü : Araştırma Makalesi
Geliş Tarihi : 14.05.2024
Kabul Tarihi : 23.09.2024

<https://doi.org/10.29029/busbed.1483902>

KADINSILAŐAN TOPLUM: XVII. YÜZYIL İŐPANYA'SINDA ERKEK OLMAK

Mehmet Talha KALKAN¹

ÖZ

XVII. yüzyıl İşpanya'sında patlak veren gerileme tartışmaları yüzyılın ilk yarısından itibaren birçok yazarın ilgili konuyla alakalı fikirlerini içeren eserlerin ortaya çıkmasıyla sonuçlanmıştır. Birçok İşpanyol yazar, monarşinin karşı karşıya kalmış olduğu kriz sürecini göz önüne alarak geçmiş hüküm sürmüş ve bir süre sonra yıkılmış tüm krallıklar gibi İşpanya'nın da eski gücünden uzaklaşarak gerilemeye başladığı düşünceini benimsemiştir. Monarşinin içerisinde bulunduğuna inanılan gerilemenin olası nedenlerini de bulmaya çalışan bu yazarlar, çok farklı görüşler ortaya koymuşlar; İşpanyol erkeklerinin eski kimliklerinden uzaklaşmaları ve kadim değerlerini ve erdemlerini muhafaza etmemeleri ciddi sorunlar olarak görmüşlerdir. Daha da önemlisi erkeklerin İşpanyol toplumu tarafından kendilerine verilen sorumlulukları yerine getirmemeleri, aile kurmaktan kaçınmaları, başta tembellik, aşırılık ve lüks tüketim bağımlılığı olmak üzere kötü alışkanlıkları benimsemeleri, asker olmaktan veya tarlada çalışmaktan imtina etmeleri, kıyafetlerine dikkat etmeleri ve çalışmadan para kazanmak istemeleri gibi durumlar erkeklere yönelik eleştiriler içerisinde yer almış ve bu eleştiriler vasıtasıyla onların kadınsılaştığı/efemine hale geldiği vurgusu yapılmıştır. Günden güne hem fiziksel hem yaşayış tarzı olarak daha fazla kadına benzetmekle suçlanan İşpanyol erkeklerinin mevcut durumu da toplum nezdinde büyük bir erkeklik krizi yaşandığının göstergesi olmuş ve yaşanan gerilemenin başlıca nedenleri arasında erkeklik anlayışının değişmesi yer almıştır. İşbu çalışma da İşpanyoluların yaşadıklarına inanmış oldukları gerileme süreci ile efemine hale geldiklerini ileri sürdükleri ve her türlü erdemi ve iyi alışkanlığı unutmakla suçladıkları İşpanyol erkekleri arasındaki bağlantıyı ortaya çıkarmayı amaçlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Erkeklik, İşpanya, Erken Modern Dönem, Gerileme.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Uşak Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, mehmettalhakalkan@gmail.com, <http://orcid.org/0000-0002-1954-5698>.

Article Type : Research Article
Date Received : 14.05.2024
Date Accepted : 23.09.2024

 <https://doi.org/10.29029/busbed.1483902>

EFFEMINATE SOCIETY: BEING A MAN IN 17TH CENTURY SPAIN

Mehmet Talha KALKAN¹

ABSTRACT

Beginning in the early seventeenth century, debates regarding Spain's decline led to the emergence of a series of works by Spanish writers addressing the subject of decadencia. Given the crisis in which the monarchy found itself, many Spanish writers argued that Spain, like all kingdoms of the past that had ruled and eventually declined, was beginning to fall from its former glory. While these writers attempted to identify the possible causes of the perceived decline of the monarchy, they took different views. They saw the distancing of Spanish men from their old identity and the failure to preserve their ancestral values and virtues as serious problems. Above all, men were criticized for not fulfilling the tasks assigned to them by Spanish society, for avoiding starting a family, for acquiring bad habits such as laziness, excess and luxury consumption, for refusing to join the military or work in the fields, for being overly concerned with their appearance and for wanting to earn money without working, all of which pointed to feminization. The current situation of Spanish men, who are increasingly accused of resembling women both physically and in lifestyle, also served as evidence of a significant crisis of masculinity in society, with changing notions of masculinity emerging as one of the main reasons for the decline. This study aims to reveal the connection between the decline the Spaniards believed they were experiencing and the state of effeminacy they attributed to Spanish men, whom they accused of forgetting all virtues and good habits.

Keywords: Masculinity, Spain, Early Modern Period, Decline.

¹Assistant Professor, Uşak University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of History, mehmettalhakalkan@gmail.com, <http://orcid.org/0000-0002-1954-5698>.

1. GİRİŞ

XVII. yüzyılın sonlarına doğru İspanyol din adamı Antonio de Ezcaray, kaleme almış olduğu *Voces del Dolor* adlı eserinde daha önceleri korkulan ve saygı duyulan İspanyol toplumunun var olan değerlerini kaybetmiş olduğunu söyleyerek efemine bir hale geldiğinden ve kadınsı bir havaya bürünerek bozulmaya başladığından şikâyet etmiştir:

Günahlarımızın çoğunluğu erkeklerdedir çünkü büyük bir iğrençlik örneği olarak İspanyol milletinin değerleri ile onun doğuştan gelen cesareti, bıyıklar ve onların takmış oldukları peruklar ile uçup gitmiştir; keza bu peruklar, çok büyük paralara mal olmuş ve erkekleri kadınlardan daha kadınsı bir hale sokmuştur ki onları kışkırtarak onların da saçlarını kıvırmalarına neden olmuşlardır. Çok değil kısa bir süre öncesine kadar İspanyollar korkulan ve saygı duyulan bir millet idi... Peki ya şimdi? Ey İspanyollar! Seni kimler etkisi altına aldı? Senin kadim geleneklerini unutmaya neden oldu? Bu soruyu nasıl cevaplayacağım? İspanya'ya çikolata geldiğinden beri erkekler, efemine bir hale gelerek kadınılaştı; kadınlar da bir o kadar bozuldu... (Ezcaray, 1691, s. 22)

Antonio de Ezcaray'ın İspanyol erkekleri ve toplumu ile alakalı yakınmalarından çok daha evvel başka bir İspanyol din adamı Francisco de Leon da toplumun kadim geleneklerinden uzaklaştığından ve erkeklerin efemine hale gelmesinden yakınmış ve günden güne daha fazla kadınılaşan erkeklerin başta askerlik olmak üzere farklı alanlarda çalışmaktan kaçınmalarından dert yanmıştır. Monarşinin askeri gücünün zayıflamasında ve eskisi gibi askeri başarılar elde edememesinde bu durumun önemli rol oynadığını söyleyen Francisco de Leon için İspanya'da yaşayan erkeklerin neredeyse tamamı kadınsı/efemine hale gelmiş olanlardan ileri gelmiştir:

“Şimdi Tanrı'nın ve onun kurallarına düşman olanlar arasındaki en adi ve en iğrenç olanlarının yataklarımızda bizlere zarar vermeye geleceklerinden korktuğumuzdan dikkatlice bakınız ve görünüz. Komutanlar nerede? Askerler nerede? Silahlar nerede? Askeri güçler nerede? İspanya'nın erkekleri nerede? Benim gördüğüm efemine olabilmek çabaları ile kadınlara dönüşen erkekler...” (De Leon, 1635, s. 20).

Esasında XVII. yüzyılda önce Francisco de Leon, ardından da Antonio de Ezcaray gibi isimlerin İspanyol erkekleri üzerinden yapmış oldukları yorumlar ve değerlendirmeler monarşinin içerisinde bulunduğu kaotik süreci anlayabilmek ve yaşanan bu sıkıntıların nereden kaynaklandığını bulabilmek için ortaya konan çeşitli uyarılardan ve gözlemlerden mühlhemdir. XVI. yüzyılın sonlarından itibaren başta askeri, toplumsal, idari ve ekonomik manada çok çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalan İspanyollar, patlak veren krizlerin altındaki nedenleri ve gerekçeleri tahlil etmeye çaba sarf etmiş; birçok düşünür, din adamı ve entelektüel kendi tecrübeleri ile bilgilerini birleştirerek yaşanan bu değişim sürecini anlamlandırmaya gayret göstermişlerdir. Doğal olarak birçoklarına göre İspanyol erkeğinin sahip olmuş olduğu kadim erdemleri unutmaya, boş ve gereksiz işlerle uğraşması, yurt dışından gelen kötü alışkanlıklara ve ürünlere kapılması ve daha da önemlisi, efemine bir hale gelerek zayıflaması monarşinin yaşamakta olduğu krizin ana unsurlarından birini oluşturmuştur. Diğer bir deyişle, İspanyol yazarlara göre İspanyol erkeklerinin gerilemesi doğrudan İspanya'nın gerilemesine sebebiyet vermiştir zira Elizabeth Leffeldt'in de ifade etmiş olduğu üzere İspanyol yazarlar, nostaljik bir tutum ile gerçek ile hiçbir alakası olmayan erkek modelleri üzerinde durmuş ve ideal bir İspanyol erkeği kimliği oluşturamamışlardır (2008, s. 491).

2. ERKEKLİK SÖYLEMİNİN DOĞUŞU VE KRAL IV. ENRİQUE'NİN İKTİDARSIZLIĞI

XV. yüzyılda Kastilya'da hükümdarlık yapan Kral IV. Enrique'nin kötü ve sorunlu yönetimi onun iktidarsız ve cinsel manada güçsüz olması ile ilişkilendirilmiş; efeminelik ve eşcinsellik hükümdarı aşağılamak için kullanılan ifadelerden olmuştur (Weissberger, 1999, s. 291). Bilhassa Kral IV. Enrique'nin ölümünden sonra kendisine karşı artan efeminelik söylemi, İspanya'da devletin insan metaforu üzerinden algılanmasına neden olmuş ve kral da bu yapının hem başı hem kalbi olarak sembolik bir mana kazanmıştır (Weissberger, 1999, s. 301). Daha da önemlisi insani bir bedene ait olduğu düşünülen devlet yapısının cinsiyeti erkek olmuş; onun varlığı erkeğe ait olan kavramlar ve özellikler ile bir tutulmuştur. Kötü yönetimi ve zayıf otoritesi ile Kral IV. Enrique de bu söylemin merkezinde yer alarak kadınsı ve efemine biri olarak resmedilmiştir. (Weissberger, 1999, s. 292). Kral IV. Enrique'nin efemineliği kendinden sonra gelen ve güçlü ve merkeziyetçi bir anlayış ile devleti yönetmeye çalışan Kastilya Kraliçesi I. Isabel kıyaslanmıştır; ironik bir şekilde, Kraliçe I. Isabel'in kişiliği ve yönetim anlayışı erkeksi bir yapı kazandığı ve erkeğe yakışır bir düşünceden beslendiği için takdir edilmiştir (Weissberger, 1999, s. 303). Bu nedenle, kötü yönetim, pasiflik, zayıflık, kontrolsüzlük ve güçsüzlük efemine ve kadınsı olmak ile ilintili olmuş; tüm bu kavramların zıddı olanlar ise erkeklik düşüncesinin bir sonucu olarak görülmüştür (Weissberger, 1999, s. 313). Nitekim XIV. yüzyılın sonlarında Katalan Francesc Eiximenis tarafından kaleme alınan ve Kraliçe I. Isabel'in kızlarına rehberlik etmesi için İspanyolca çevrilen *Llibre de les Dones* adlı kitapta da belirtildiği üzere insan türünün mükemmelliği erkekte ortaya çıkmış ve cennete giden kadınların da burada erkek kılığına gireceklerinden söz edilmiştir. Hatta Eiximenis; cennete giderek erkeğe dönüşecek kadınların sahip oldukları doğal zayıflıktan kurtulacaklarını beyan etmiştir:

Kutsal doktorların belirttiği gibi, Cennet'te mutlu olanların hiçbir kişisel çirkinliğe sahip olmayacakları ve olabilecek en iyi şekilde görünecekleri yönündeydi. İnsan türünde en yüksek mükemmellik erkeğin mükemmelliği olduğuna göre, kadınların kadınlığın bir tür bağımlılık ve aşağılık gösterdiğinden dolayı o kadın formunu kaybedecekleri ve bu durumun sonucu olarak Cennet'in durumunda insan türünün en yüksek saygınlığı ve soyluluğuna, yani erkeğe ait olanına geri dönecekleri düşüncesi olmuştur... (Eiximenis, 1981, ss. 26-27)

Devletin insani bir metafor üzerinden algılanması neticesinde onun kuvveti, otoritesi, gücü ve başarıları erkekliğin mükemmeliyet ile olan ilişkisi ile ilintili hale gelmiş, onun zayıflığı, güçsüzlüğü ve kötü yönetimi kadının eksik ve kusurlu yapısının bir yansıması olarak değerlendirilmiştir. Dolayısıyla İspanyollar, Kraliçe Isabel önderliğinde merkezi bir yönetimin kurulmasını, devlet otoritesinin kuvvetlenmesini, birliğin sağlanmasını ve mutlak bir yapının tesis edilmesini ideal bir erkek özelliği olarak görmüşlerdir. Aralarında Juan de Flores ve Fernando de Pulgar gibi tarihçilerin bulunduğu birçok İspanyol entelektüelin de devlet yönetimindeki başarıları sayesinde Kraliçe Isabel'in bir erkek gibi davrandığını ve erkeğe yakışır hareket ettiğini söylemesi de ideal erkeklik ile ideal devlet yönetimi arasında bir bağ kurulduğunun göstergesi olmuştur (Weissberger, 1999, s. 291-303). Bu nedenle zayıf, kötü ve pasif yönetimi nedeniyle Kral IV. Enrique, efemine ve kadınsı olmakla suçlanırken güçlü, mutlak ve otoriter devlet anlayışı ile Kraliçe Isabel, maskülen ve erkeksi olarak değerlendirilmiştir. Diğer bir deyişle Erken Modern İspanya'da güçlü devlet, güçlü ve idealize edilmiş bir erkeklik anlayışı ile paralellik göstererek birbirlerini tamamlayan kavramlar olarak girift bir hale gelmiştir. Son kertede işbu çalışmanın da ortaya çıkış noktası birbirlerini tamamlayan politik ve toplumsal erkeklik algıları arasındaki ilişkiler olmuş; birçok çağdaş İspanyol yazar tarafından toplumun ve devletin gerileme çağı olarak görülen XVII. yüzyılın başlarından itibaren erkeklik algısındaki sıkıntıların, değişimlerin ve çözümlerin devletin çözülmesindeki rolü anlaşılmasına çalışılmıştır. Açık bir şekilde gerilediği ve bozulduğu düşünülen erkeklik algısının aynı şekilde gerilediği düşünülen devletin arasında doğrudan bir ilişki kurulmuştur. Bu bağlamda işbu çalışma, İspanyol yazarların gerilediğine inanmış oldukları erkekliğin teşhis ve tedavisi hakkında söylemlerine yer vererek onlar vasıtasıyla monarşinin nasıl kurtulabileceğine dair söylemlerini tahlil etmiştir.

3. ERKEN MODERN İSPANYA'DA ERKEKLİK ALGISI

"Duvara işeyen herkes erkek değildir zira köpekler de duvara işer" (Anscombe, 2023, s. 31; Martínez, 2005, s. 1073). Erken Modern İspanya'da sıklıkla kullanılan bu deyiş, dönemin erkeklik algısının anlaşılması adına önemlidir. Bu deyişten de görüleceği üzere İspanya'da erkeklik, basit ve şekilci bir yapıdan ziyade karışık ve toplumsal manada kabul gören normlara ve kurallara riayet etmekten ileri gelmiştir. Bilhassa Kastilya Kralı IV. Enrique döneminden itibaren vurgulanan erkeklik ve efemine/kadınsılık söylemi XVI. yüzyılın başlarından itibaren kendine edebiyatta ve tiyatrodaki yer bulmaya başlamıştır (Martínez, 2011, s. 3). Esasında ailesine sahip çıkan, evin reisliğini yürüten, aile onurunu ve şerefini koruyan ve sağduyulu ve ciddiyetle hareket eden bir erkek, dönemin erkeklik algısına uygun hareket etmekte olup bu özelliklere sahip olmayan soylular ve aristokratlar sıklıkla parodilerde eleştiri konusu olmuştur (Behrend-Martínez, 2005, s. 1074). Soyluların idealize edilen erkeksi özelliklerle bağdaşmaması veyahut onlara uygun hareketlerde bulunmaması, birçok tiyatro oyununa ilham kaynağı olmuştur. Öyle ki kaleme almış olduğu *Comedia Seraphina*'da İspanyol yazar Torres Naharro, idealize edilmiş erkek figürünün dışında kalanlar için *maricón* adlı kelimeyi kullanmıştır (Naharro, 1573; Marti, 2023, s. 153).¹ Açık bir şekilde Torres Naharro, ideal bir erkek kimliği dışında kalan, bu kimliğe ait davranışlarda bulunmayan, kadınlarla iletişim kuramayan ve hatta onlara karşı cinsel bir yönelimde bulunmayan erkekler için *maricón* kelimesini kullanmış; toplumun erkek gibi davranmayanlara karşı var olan farklı algısını gözler önüne sermiştir (Marti, 2023, s.153). Torres Naharro'nun kullandığı *maricón* kelimesi kısa bir süre içerisinde tüm İspanya'da kullanılan bir kavram haline gelmiş ve Sebastián de Covarrubias Orozco tarafından hazırlanan *Tesoro de la Lengua Castellana o Española* adlı sözlükte de kendine yer bulmuştur. İspanyol yazara göre *maricón*, kadınların yaptığı şeylere ilgi duyan efemine erkeğin ta kendisidir (Orozco, 1673, s. 103). Torres Naharro'nun *maricón* tabiri ile sınıflandırdığı ve ideal bir erkeğin taşıması beklenen özellikleri göstermediği erkeklerin tümü toplum tarafından zayıf ve bağımlı olarak görüldüğünden onların tamamı *afeminado* olarak tanımlanmıştır. Keza Sebastián de Covarrubias Orozco da kaleme almış olduğu İspanyolca sözlük içerisinde *afeminado* kelimesini şu şekilde açıklamıştır: "*Kadınların diliyle ve tonuyla konuşan, kadınsı özelliklere sahip olan ve onların ilgilendiği konularla ilgilenen erkek*" (Orozco, 1673, ss. 13). Şüphesiz Erken Modern İspanya'da toplumun belirlemiş olduğu erkeklik normlarına ve kurallarına aykırı olan tüm erkekler, zayıf ve güçsüz olarak görülmüş ve sahip olduğu bu özellikleri ile kadınsı olmakla suçlanmışlardır. Daha da önemlisi kadınsılaştırma/kadınsılaştırma durumu çeşitli nedenlerle dolayı zayıflamış, güçsüz düşmüş kişiler ve gruplar için de kullanılmış, küçümseyici bir kavrama dönüşmüştür. Dolayısıyla elde etmiş oldukları zaferler, kazanmış oldukları topraklar ve keşfetmiş oldukları coğrafya vasıtasıyla

¹ Torres Naharro tarafından Comedia Serafina adlı oyunun giriş kısmında kullanılan maricon tabiri, yazarın oyunlarının yer aldığı 1573 yılı baskısında sansüre uğramış ve ilgili kısım çıkarılmıştır. Nitekim bu kısımda kadınlarla beraber olan ve bu durumdan sıkılmayan erkekler için *garañón* (aygır) ifadesi kullanılmış, *maricón* da bu ifadenin zıddı olarak ilgili kısımda ortaya konulmuştur.

kendilerini *Tanrı'nın Seçilmiş İnsanları* olarak görmeye başlayan İspanyollar, var olan düşmanlarının güçsüzlüğünü ve zayıflığını vurgulamak için onları da efemine/kadını görmeye başlamışlardır (Elliott, 1977, s. 46; Donnell, 2003, ss. 26-28). Nitekim çağdaş İspanyol yazarlardan Don Pedro Salazar de Mendoza da rakiplerinin var olan zayıflığı ve güçsüzlüğü neticesinde İspanya'nın güçlendiğini ve diğerleri tahakkümü altına alarak dünyanın en güçlü devletine dönüştüğünü beyan etmiştir (Mendoza, 1770, s. 31). Don Pedro Salazar de Mendoza'nın bu yaklaşımı dönemin erkeklik algısı ile doğrudan paralellik göstermiş ve kişinin, topluluğun ve hatta devletin erkeksiliği ile mükemmel olma durumu arasındaki bağlantıya örnek oluşturmuştur. Diğer bir deyişle maskülen İspanya, efemine/kadını olan tüm rakiplerine üstünlük kurarak erkeksiliğini göstermiştir. Bu nedenle bir kişinin, toplumun veya devletin mükemmelliği onun erkeksi bir özellik olan güce fazlasıyla sahip olmasına, onların zayıflığı ise bu ve diğer erkeksi özelliklerden uzaklaşmasına bağlı olarak değerlendirilmiştir:

Sonuç olarak, XVI. ve XVII. yüzyıllar boyunca, bir bireyin cinsel ve cinsiyet kimliği insan fizyolojisinden sabitlenmedi, doğumdan itibaren belirli bir şekilde atanmadı ve bu durumun getirdiği koşullarla sınırlı kalmadı. Tek bir cinsiyet anlayışı temel alınarak belirli bir esneklik izin verildi, ki bu da erkek ve kadın arasında gidip gelen bir özelliğe sahipti: Bir kişi ne kadar erkeksi olursa, o kadar mükemmel kabul edilirdi, ancak ne kadar uzaklaşırsa, o kadar kötüleşirdi. Bu, erkek idealiyle başlayan, daha sonra cinsel ölçekte hangi yöne daha çok eğilimi olduğuna bağlı olarak iyileştirilen veya kötüleştirilen bir kültürel hayal ürünü olarak kabul edilen bir ön inşa idi... (Calvo, 2019, s. 26)

Şüphesiz İspanyollar, dünyanın en güçlü devletlerinden ve belki de en güçlüsü haline gelmiştir fakat onlara göre bu durum, doğrudan efemine/kadını olarak değerlendirilmiş olan zayıf rakiplerin ellerindeki zenginlikleri koruyamamasının ve sahip olduklarını muhafaza edememesinin bir sonucudur. Tümüyle ideal bir erkek gibi hareket eden gücünün zirvesinde olan İspanyollar, efemine/kadını olarak görmüş oldukları rakipleri ile her geçen gün daha fazla etkileşime girmişler ve bu durum, onlar adına hiç de beklenmedik bir sorunun patlak vermesine zemin hazırlamıştır. Net bir şekilde efemine/kadını olan ile etkileşime geçerek onların sahip oldukları ele geçiren İspanyollar da onlara benzemeye ve onların kötü alışkanlıklarını ve hatta onları efemine yapan tüm özellikleri almaya başlamışlardır. Keza birçok yazarın başta Fransa ve Amerika olmak üzere farklı coğrafyalardan İspanya'ya gelen elbiselerin, lüks tüketim ürünlerinin, mücevherlerin ve çikolatanın efeminelik kaynağı olarak görmesi de bu durumu desteklemiş ve erkekliğin azalması, bu etkileşimin bir sonucu olmuştur (Cartagena Calderón, 2007).

XVI. yüzyılın sonlarına doğru İngilizlere karşı gönderilmiş olan Yenilmez Armada'nın ağır bir yenilgi alması, Hollanda'da isyancılarla savaşan Flandre ordusunun bölgede kontrolü kaybetmesi, var olan borçlarını ödeyemeyen devletin iflas etmesi, Kral II. Felipe'nin hayatını kaybetmesi, İspanya'nın orta ve güney bölgelerini kırıp geçiren bir salgının patlak vermesi ve Fransa ile Vervins Anlaşması'nın imzalanarak Fransa İç Savaşı'nda Katolik Birliği'nin yenilgiye uğraması gibi etmenler İspanyolların eski güçlerinden uzaklaştıklarına dair emareler olarak görülmüştür (Elliott, 1977, s. 46). Keza 1600 yılında Valladolidli bir hukukçu Martín González de Cellerigo'nun toplumun ve krallığın gidişatı ile ilgili yazmış olduğu bir eserde monarşinin mevcut durumunu *gerileme* sürecine bağlaması ve diğer birçok büyük kadim devlet gibi İspanya'nın da gerileme hastalığına tutulduğunu beyan etmesi dönemin İspanyolları arasındaki değişen algıyı gözler önüne sermiştir (Cellorigo, 1600, s. 1). Geçmişte elde etmiş olduğu başarılar birçok askeri zafer kazanan İspanyollar, eski güçlerinden uzaklaşarak zayıflamış ve zayıflayan monarşi de başka devletlere hizmetkarlık yapmak zorunda kalmıştır. XVI. yüzyılın başlarından itibaren erkeklere ait güç, otorite ve baskınlık gibi özelliklerden uzaklaşan monarşi, kadını özellikler olarak değerlendirilmiş olan zayıflık, kötü yönetim ve başkasına bağlılık gibi kötü alışkanlıklar kazanmıştır. Diğer bir deyişle XVI. yüzyılın önemli bir kısmında maskülen bir devlet olan İspanya, diğer rakipleri ile etkileşime geçerek onlardan efemine alışkanlıkları olarak kadınılaşmaya ve zayıflamaya başlamıştır.

4. İSPANYOL GERİLEMESİ Mİ, İSPANYOL ERKEKLERİNİN GERİLEMESİ Mİ?

Uzun yıllar boyunca İngiltere'de İspanyol sefirliği görevini yürüten Gondomar Kontu Diego Sarmiento de Acuña, 1625 yılında Kral IV. Felipe'nin gözdesi Olivares Dükü Gaspar de Guzman'a göndermiş olduğu bir mektupta İspanya'nın kötüye giden durumunu anlatmış ve geminin artık su almaya başladığını söylemiştir (Elliott, 1977, s. 41). Monarşi adına işlerin kötüye gittiğine dair algı yalnızca dönemin üst düzey devlet yöneticilerinde değil; aynı zamanda İspanya'da yaşayan birçok kişi tarafından dile getirilen bir durum olmuştur. Birçokları var olan görüşlerini dile getirmek için çeşitli eserler yazmayı tercih etmiş ve bu eserler, devlet adamlarına ve hatta hükümdarlara sunulmuştur. İspanyol literatüründe *arbitristas* olarak adlandırılan ve gerilediğine inanılan monarşinin yeniden eski gücüne kavuşması adına çeşitli önerileri, görüşleri, saptamaları ve düşünceleri ileri süren yazarlar, var olan bu değişimi hastalık olarak adlandırılıp kendi yaptıkları işi de teşhis ve tedavi metaforu üzerinden değerlendirmişlerdir.² Öyle ki bazıları teşhisi çoktan koymuş ve monarşinin gerilemesini erkeklerin kadim geleneklerden ve iyi alışkanlıklardan uzaklaşarak ilahi ve dini emirlere karşı gelmelerine ve kadınılaşmalarına

² *Arbitrio* ve *arbitristas* kavramları üzerine detaylı bilgi için bakınız: Anne Dubet & Gaetano Sabatini. *Arbitristas. Accion Política y Propuesta Económica*. José Martínez Millán et María Antonieta Visceglia (düz.), *La monarquía de Felipe III. La Corte* (Cilt III). Madrid: Fundación MAPFRE, ss. 867-870.

bağlamışlardır. Uzun saç bırakan, evlilikten kaçan, sorumluluk almayan, kadın gibi giyinen, yorulmadan yatan, boş işlerle uğraşan, ahlaki anlamda noksan olan, çalışmadan ve emek vermeden para kazanmak isteyen, tembelleşen, zina yapan, ailesini geri plana atan, israf yapan, lüks tüketime bağımlı hale gelen ve kumar oynayan erkek figürü efemine/kadını hale gelen erkeğin emareleri sayılmış; Tanrı'nın kendilerine vermiş oldukları fitratı çiğneyerek kadın özelliklerini benimseyen erkekler de onun İspanyollara kızmasına sebebiyet vermiştir. Nitekim Hollanda'ya karşı savaşan İspanyolların 1629 yılında büyük bir kırılma yaşayarak sahip oldukları Wesel ile s-Hertogenbosch'u onlara kaptırmalarından sonra Kral IV. Felipe'nin Tanrı'nın kendisine kızgın olduğunu söylemesi de teşhis konulan hastalığın bir türlü tedavi edilemediğini göstermiştir (Elliott, 1977, s. 48).

1621 yılında Zaragozalı tarihçi José Pellicer de Ossau Salas y Tovar, büyük bir harabeye dönüştüğünü düşündüğü kraliyetin gerilemesine ve mevcut hale gelmesine neden olan sıkıntılar arasında erkeklerin efemineleşmesini göstermiştir (BNE. MSS. 2237, 1621). Aynı şekilde kaleme almış olduğu *Restauracion Politica de Espana* adlı eser ile monarşinin içerisinde bulunduğu sıkıntılı durumu detaylı bir şekilde ele alan Sancho de Moncada da monarşilerin de insanlar gibi fani olduğunu ve hastalanabileceğini ve hastalanarak kötü bir duruma düşen krallığın bu durumda şımarık ve efemine erkeklerin büyük bir rol oynadığını söylemiştir (Moncada, 1746, Kitap:1/ Bölüm:II). Öte yandan İspanyol din adamı Juan de Santa Maria'nın da görüşleri diğer isimlerden farklı değildir. İspanyol düşünür Sancho de Moncada'nın görüşlerine destek veren Juan de Santa Maria, bir devletin ahlakının bozulmasını ve ardından da harabeye dönüşerek son nefesini verecek noktaya gelmesini erkeklerin kadınsılaşmasına bağlamıştır (Santa Maria, 1616, Kısım:30/Bölüm:2). Juan de Santa Maria'ya göre erkekler, kadınlar gibi kendilerini şımartıp fiziksel görünümüne önem vermeye, gereksiz para harcamaya, yiyecek ve içecek konusunda seçici olmaya, istediğinde uyumaya ve ihtiyacı yokken rahatlamaya başlayıp zayıflamaktadır (Santa Maria, 1616, Kısım:30/ Bölüm:2). Erkeklerin de tümüyle kadınsılaşmış bir toplum düzeninde de zevkler ve istekler ön plana çıktığından o toplum ve devlet, yıkılmaya yüz tutmuştur zira zevklerin ve isteklerin baskın olduğu bir toplum hiçbir şekilde onlarsız yaşamına devam edememiş ve yıkılmıştır. Efemine hale gelen toplumların ayakta kalacağını ifade eden Juan de Santa Maria'ya destek veren Cristóbal Suárez de Figueroa da Persler döneminden örnek vererek kendi zamanlarında başta sarayda ortaya çıkan ve orada büyüyenlerin pahalı elbiseler, makyaj ve havaiilik ile bezenmiş boş ve gereksiz alışkanlıklar ile efemine/kadını, müsrif ve cahil bir neslin ortaya çıktığını vurgulamıştır (Figueroa, 1621, s. 52). Öyle ki güçlerinin zirvesinde olan Persler, tembelleğe ve rahatlığa o kadar alışmışlardır ki savaş zamanında ata binmeyi bile unutmuşlardır. Tıpkı XVII. yüzyıldaki İspanyollar gibi Persler de atalarından gelen gelenekleri ve adetleri korumak için hiçbir gayret içerisine girmemişlerdir (Figueroa, 1621, s. 52). Cristóbal Suárez de Figueroa tarafından vurgulanan bu husus, başka bir İspanyol yazar olan Bartolomé Leonardo de Argensola tarafından da vurgulanmış ve *Enfermedad de la Corte*³ olarak isimlendirilmiştir (Argensola, 2009, s. 271). Argensola'ya göre var olan tüm ahlaksızlıkların temelinde sarayın bozulan düzeni ve başıboşluğu rol oynamış ve monarşinin farklı noktalarından insanların buluşma noktası haline gelmiştir. Dolayısıyla *Enfermedad de la Corte*; hediyelerden hoşlanan, meraklı, lafazan, erdemli yaşamı önemsemeyen, topraklarında çalışmaktan kaçınan ve gerçek fakirlere verilecek sadakalara göz dikenleri toplayarak ahlaksızlıkların her yere dağılmasını sağlamıştır (Argensola, 2009, s. 271). Öte yandan erkekleri efemine kılarak her türlü ahlaksızlığın önünü açan ve kadim alışkanlıkların unutulmasına neden olan sarayın aksine tarımsal faaliyetler ve çiftçilik, idealize edilerek erkeğin erkek kalmasını sağlayan ve her türlü düşman dahil tüm tehlikelerin üstesinden gelen yegâne alandır. İspanyol Lope de Deza, tarımın insanoğlunun gitmiş olduğu en doğru yol, para kazanmak için de en haklı yöntem olduğunu belirtmiştir (Deza, 1618, s. 7). Açık bir şekilde tarım, Tanrı'nın insana vermiş olduklarının değerlendirilmesi ve onun ve doğanın yasalarına göre hareket etmenin bir tezahürüdür. Bu nedenle, ticaret ve zanaatkarlık gibi alanların aksine tarım, erkeğin erkek olarak kaldığı ve onun güçlülük, dayanıklılık ve azim gibi faydalı özelliklerin pekiştiği bir alandır. Daha da önemlisi kendilerini güçlü ve dayanıklı kılanlar, efemine erkekler gibi oburluk, lüks tüketim ve diğer zevklere düşmeyip cezalandırılmamış geleneklerinden kopmamışlardır (Deza, 1618, s.25). Bu nedenle Lope de Deza, tarım yapmak yerine eğitime önem verenlerin ve üniversiteye gidenlerin efemine/kadını bir yapıya bürünebileceği ve kadim geleneksel yaşamdan kopabileceği uyarısında bulunmuştur (Deza, 1618, s.26). Dolayısıyla Lope de Deza'ya göre erdemli bir yaşamı terk ederek rahat bir yaşama geçmeye başlayan İspanyolların da başına gelen durum bununla alakalı olmuş, onlar geleneklerinden kopmaya başlamışlardır. Sayıları günden güne azalan çiftçilerden yakınan Lope de Deza, çağdaş İspanyol toplumunda çalışmadan yemenin olağan bir hale geldiğini ve bu sebeple tarım alanında yaşanan bu gerileme, monarşinin de gerilemesini tetiklemiştir (Deza, 1618, s.23). Keza çiftçiliği ve tarımsal faaliyetleri ile öne çıkan Aziz Isidro'nun hayatını idealize ederek kaleme alan Jaime Bleda da tarım dışında kalan tüm ekonomik faaliyetlerin erkekleri efemine/kadını kıldığından bahsetmiştir. Açık bir şekilde tarımsal faaliyetler, insanı her türlü zevkten uzak tutmuş ve onu zinde tutarak fiziksel olarak güçlü kılmıştır (Bleda, 1622, s.182). Hatta bu durum çiftçinin ve tarımla uğraşan kişilerin her türlü zorluğa göğüs gerebilmesini mümkün kılmış, zanaatkara ve tüccara göre silah kullanmayı daha iyi ve daha fazla becermiş ve olası coğrafi ve iklimsel aşırılıklara karşı rahat hareket edebilmesini sağlamıştır (Bleda, 1622, s.183). Bu nedenle tarım; insanoğlu için en faydalı, en sağlıklı ve en adil yol olup monarşinin sağlam bir şekilde ayakta kalabilmesine zemin hazırlamıştır (Bleda, 1622, s. 183). Son

³ Türkçe. Saray Hastalığı.

kertede İşpanyol yazarlara göre, sarayın neden olduğu hastalığın çaresi toprakla uğraşmaktan ve tarımla iştimal olmaktan ileri gelmiş; fiziksel ve zihinsel manada güçlüklerle uğraşan erkekler, kendilerini efemine/kadını kılabilecek her türlü zevkten ve alışkanlıktan uzak kalmayı başarışlardır.

5. İSPANYOL ERKEKLERİNİN ÖLÇÜSÜZLÜĞÜ, KADIN KIYAFETLERİ VE KADINSILAşMA

İşpanyol yazar Pedro Fernandez Navarrete, monarşinin içerisinde bulunduğu kötü durumu anlatmak ve onlara karşı uygulanabilecek yöntemleri göstermek için yazmış olduğu *Conservacion de Monarquias* adlı eserde İşpanyol toplumunun temel hastalığının ölçsüz davranmak olduğunu söylemiştir (Navarrete, 1742, Kitap:31). Diğer milletlerle ve toplumlara iletişime geçerek onlardan kötü alışkanlıkları alan İşpanyollar, aşırı harcamalar yapmaya ve savurgan bir şekilde hareket etmeye başlamışlardır (Navarrete, 1742, Kitap:31). Görkemli kıyafetler, ihtişamlı evler, şatafatlı sofralar tümüyle bu savurgan ve müsrif alışkanlıkların sonucu olmuş ve İşpanyollar, bu alışkanlıklarına devam edebilmek için de her türlü kötü yola girmişlerdir. Hırsızlık ve rüşvet, bu kötü yolların başını çekmiş, ölçsüzlük de erkekleri etkisi altına alarak onların var olan kadim geleneklerinden uzaklaşarak kötü alışkanlıklara ve yollara girmelerine sebebiyet vermiştir (Navarrete, 1742, Kitap:31). Erkekleri efemine kılan ve yumuşatan ölçsüzlük de monarşinin düzensiz ve aşırı bir ülke haline gelmesine ve insanların kendi sınırlarını bilememelerine neden olmuştur. Dolayısıyla monarşi de kendi sınırlarını unutarak aşırı harcamalar yapmış, aralarında festivaller, karnavallar ve gösteriler gibi etkinliklerin sayılarını artırarak tembelliği teşvik etmiş; zevk, gurur, zalimlik, açgözlülük, hırs ve şehvet gibi kötülüklerin önünü açmıştır (Navarrete, 1742, Kitap:31, 32). Hırs ve gurur, insanların etrafındakilerle yarışmasına etki ederek onların kendi sınırlarını aşarak ölçsüz davranmalarına yardımcı olmuş; pahalı kıyafetler giyerek zenginlerle yarışmaya çalışan fakirler gibi ipek giyen ve değerli mücevherler takan erkekler de efemine hale gelmiştir (Navarrete, 1742, Kitap:33). Daha da önemlisi kadınlarınkine benzer kıyafetler giyen ve gösterişli yakalar takan erkekler, İşpanyol geleneklerinden koparak tarlada çalışma veya silah kullanma gibi erkeksi faaliyetlerden mahrum kalmışlardır (Navarrete, 1742, Kitap:33). Diğer bir deyişle yurt dışından gelen tüm pahalı ve gösterişli elbiseler, kıyafetler ve diğer aksesuarlar, İşpanyol erkeklerinin erkeksi eylemlerinin önüne bir set çekmiştir. Keza Pedro Fernandez Navarrete, İşpanyol erkekleri arasında moda haline geldiğini ifade etmiş olduğu elbiselerin, kıyafetlerin ve yakaların yalnızca onları fiziksel olarak erkek olmaktan uzaklaştırmadığını; aynı zamanda, zihinsel olarak da efemine/kadını hale getirdiğini vurgulamıştır. İşpanyol yazara göre tiyatrodaki tatlı melodilere ve güzel müziklere alışan biri, top sesinden veya lüks içerisinde yaşanan biri de barut kokmaktan rahatsız olmuştur (Navarrete, 1742, Kitap:33). Tüm kadim alışkanlıkları ve değerleri kemiren zenginlik, erkekleri yumuşatmış ve cesaretlerini ortadan kaldırarak onları kadinsılaştırmıştır. Son kertede İşpanyol yazar, tüm İşpanyol erkeklerine şu çağrıyı yaparak bir an evvel kendilerini efemine/kadını hale gelen alışkanlıklarından uzak kalmalarını tavsiye etmiştir:

Dönün, geri dönün! Dönün, atalarınızın ve büyüklerinizin mütevazı ve sakin kıyafetlerine geri dönün! Topraklarınızdaki eski ölçülü yaşama geri dönün, dışmanlarınızın savaşlardan daha güçlü bir savaş verdiği efemine zevkleri bırakın, giyim odalarınızı silah depolarına dönüştürün, amber ve miskleri kaliteli baruta dönüştürün, çünkü misk ve amberden daha güzel koku veren tozun kibar adamlar için olduğunu bilin. İşpanyol ulusunun her zaman savaş, açlık, çıplaklık, soğuk ve sıcak gibi zorlukları çekmeyi en iyi bilen uluslardan biri olarak övüldüğünü unutmayın... (Navarrete, 1742, Kitap: 33)

Pedro Fernandez Navarrete gibi İşpanyol erkeklerinin silah kullanma ve tarlada çalışma gibi erkeksi faaliyetlerden ve işlerden uzak kalmasından yakınan diğer bir isim de Alonso Carranza'dır. Esasında başta Fransa olmak üzere farklı ülkelerden gelen elbiselerin ve kıyafetlerin İşpanyol kadınları üzerindeki fiziksel ve zihinsel zararları anlatmak için bir eser kaleme alan Alonso Carranza, İşpanyol askerlerinin Avrupa'nın farklı bölgelerinde canhıraş bir mücadele verdiğini ve bu mücadeleye kraliyetin bir kıyafet düzenlemesi ile destek vermesi gerektiğini belirtmiştir (Carranza, 1636, İthaf). Kadınların tabiatları gereği hislerini bastıramayarak lüks tüketimin büyüüne kapıldıklarını iddia eden Alonso Carranza da benzer bir durumun erkekler için de geçerli olmaya başladığını ve onlar arasında aşırılık yaşandığını söylemiştir (Carranza, 1636, İthaf). Öyle ki geçmişte yaşamış birçok önemli din adamı ve düşünür, erkeklerin süslü giyinmesi ve efemine/kadını bir hale gelmesi üzerine eserler yazmış ve onların mevcut durumları hakkında uyarılar yapmıştır. Aynı şekilde Alonso Carranza da erkekler ve kadınlar arasındaki ölçsüzlüğe dikkat çekmek ve elbiselerin ve kıyafetlerin yegâne işlevi olan vücudu kapatma görevi dışında hiçbir amacı olmadığını vurgulamak için mevcut eserini yazdığını ifade etmiştir (Carranza, 1636, İthaf).

Öte yandan İşpanyol tarihçi Antonio Rodríguez de León Pinelo, kaleme almış olduğu eserinde çeşitli nedenlerden ötürü erkeklerin kadınların elbiselerini giydiklerinden ve onlar gibi örtünerek kötü amaçlarını gerçeğe getirmeye çalıştıklarından söz etmiştir (Pinelo, 1641, Kısım:31). Erkeklerin kadın gibi giyinme durumlarının geçmişte de yaşandığından bahseden İşpanyol tarihçi için kadim devletlerin bu duruma karşı aldığı tedbirlere bakılarak tedbir almak zaruri bir hal almıştır. Öyle ki Pinelo, kendi döneminde de erkeklerin kadın gibi giyinme ve onlar gibi yüzlerini kapatarak kendilerine kadın süsü verme durumlarının yaşandığını ve bu nedenle, bu durumun bir an önce çözümlenmesi gerektiğini vurgulamıştır (Pinelo, 1641, Kısım:31). Tanrı'nın erkeklerin kadın gibi giyinmesini yasakladığını ve bu yasakların devletler tarafından da desteklendiğini söyleyen Pinelo, aralarında Elagabalus ile

Sardanapalus gibi isimlerin de bulunduğu birçok kişinin kadın olabilme amacıyla kadınsı kıyafetler giydiğini söylemiştir (Pinelo, 1641, Kısım:31). Bu nedenle Pinelo, bu ve benzeri durumların artmaması adına kadın kıyafeti giyen erkeklerin cezalandırılmasının elzem olduğunu vurgulayıp bu cezalandırmanın maske takan erkeklere de uygulanması gerekmiştir. Pinelo; şeytan gibi maske takan erkeklerin de amaçlarının hile ve aldatmaca olduğunu söyleyerek toplum nezdinde çıkabilecek olası düzensizlikleri, aşırılıkları ve düşmanlıkları bertaraf etmenin tek yolunun cezalandırmadan geçtiğini beyan etmiştir (Pinelo, 1641, Kısım:31). Maske takarak yüzlerini, kadın kıyafetleri giyerek cinsiyetlerini gizleyen erkekler, tanınmadan rahatlıkla aşırılıklara ve kötülöklere sebebiyet vermiştir. Şüphesiz şeytanın da maske takarak ve kendini gizleyerek türlü kötölöklüklerin önünü açması da benzer şekilde davranan erkeklerin de İspanyol toplumunu nasıl günahlara götürebileceğine dair emareleri taşımıştır (Pinelo, 1641, Kısım:31).

Luisa de Padilla da erkeklerin giymiş oldukları kıyafetler ile efemine/kadınsı bir görünüm kazanmış olduğunu ve onların Tanrı'nın dinini savunmak adına gerekli olan erdemlerin uzak kalmaya başladığını ifade etmiştir (Padilla, 1637, s. 173). Taşlı ve renkli elbiseler giyen erkekler, silah kullanmaktan ve ata binmekten kaçınmıştır (Padilla, 1637, s. 173). Hatta erkeklere kadınsı olmamaları adına neleri yapmamaları gerektiğini de ifade eden Luisa de Padilla, onlara güzel ve süslü odalardan uzak kalmalarını, boş işlere vakit ayırmamalarını, büyük bir ehemmiyeti olmayan hususları geri plana atmalarını, parfüm, çikolata ve tütün gibi ürünleri kullanmamalarını ve hassas ve kırılğan olmamalarını tavsiye etmiştir (Padilla, 1637, s. 174). Gereğinden fazla uyumanın da erkekleri kadınsı yapabileceğini belirten Luisa de Padilla, İspanyolların her türlü açlığa, zorluğa ve soruna karşı dirayet gösteren bir ulus olduğunu dile getirmiştir (Padilla, 1637, s. 174). Keza tüm yaşamlarını şeref ve erdem için harcamaya hazır olan İspanyollar, kendilerini efemine/kadınsı yapabilecek her türlü zevkten uzak kalmışlardır fakat İspanyol yazar, kendi döneminde tembelliğin ve boşa vakit geçirmenin neden olduğu bir dizi ahlaksızlığın vuku bulunduğunu ifade etmiştir. Tüm ahlaksızlıkların sebebinin tembellik olduğunu söyleyen Luisa de Padilla, efemineleşmiş erkekler için gerekli tedbirlerin alınmasının da zaruri olduğunu belirtmiştir (Padilla, 1639, s. 154). İspanyol din adamı Francisco de Leon de Luisa de Padilla'ya destek vererek kendi döneminde ibadet eden, oruç tutan ve dua eden hiçbir erkeğin bulunmadığını ve her geçen gün İspanyol erkeklerinin ve toplumunun daha kötüye gittiğini söylemiştir (De Leon, 1635, s. 19). Francisco de Leon; düşmanların eskiden İspanyollardan korktuğunu vurgulamış ve bir süredir erkeklerin tembellik, zevk, eğlence, yeme-içme ve pahalı giyinme gibi hastalıklara yenik düştüğünü beyan etmiştir (De Leon, 1635, s. 20). Aynı şekilde Sancho de Moncada, Francisco de Leon'a destek vermiş; İspanyolların yapabileceği en doğru hareket kendilerinin ihtiyaç duymadığı ürünlerine ek vergiler koyarak onlara erişimi kısıtlamak olmuş ve erkeklerin efeminelikten uzak kalmasını sağlamanın uygulanabilecek en doğru adım olacağını söylemiştir:

Bu noktada Hristiyanlık açısından alınabilecek en uygun önlem, gereksiz olan lüks ve zevk eşyalarına kelle vergisi uygulamaktır ki bu ürünler arasında ipek, altın, brokar, porselen sofa takımları, kumaşlar, halılar, tatlılar, av, kokular, değerli taşlar, özel balıklar, taş oymacılığı, resimler, arabalar, oyun kartları, tiyatrolar, pahalı şaraplar, küçük eşyalar ve oyuncaklar vardır. Bu (husus) hem antik dönem hem dönem boyunca yaşayan bilge ve önemli kişilerin arzusu olmuş, Süleyman tarafından da uygulanmıştır. Bu konuda gerekçeler kayda değerdir: İlk olarak, bu ürünlerin pahalı olmamalarından onlara ulaşımı zorlaştırmak (gereklidir) çünkü bu (tür ürünler) ahlaki değerlere zarar vermekte ve (insanları) efemineleştirmekte... (Moncada, 1746, Kitap:V/Bölümü:II)

6. SONUÇ

Genel itibarıyla Erken Modern Dönem İspanya'sında erkeklik, tümüyle fizyolojik, biyolojik ve cinsel bir kimlik olmaktan ziyade tümüyle toplumsal bir kimlik üzerinden çeşitli normlar ve ön kabuller ile harmanlanmış bir yapıdan ileri gelmiştir. Endülsü Müslümanların İberyadan atılması neticesinde yarımada etkin bir güç olmaya başlayan İspanyollar; güçlü, otoriter ve mutlak bir devlet kurmayı başarmış; İspanyol erkekliliği de bu özelliklerin bir sonucu olarak güç, otorite ve baskı ile özdeşleşmiştir. Diğer bir deyişle bu özellikleri taşıyan kişiler, kavramlar, toplumlar ve devletler erkeksi ve maskülen bir tabiatın ileri gelmiş; öte yandan, mezkûr özellikleri taşımayanlar da efemine/kadınsı olarak görülmüştür. Nitekim Kral II. Felipe'nin hayatını kaybetmiş olduğu 1598 yılına kadar gücünün doruğunda olan İspanyollar, erkekliliğe uygun bir şekilde hareket etmiş ve diğerlerinin kadınsılığı/efemineliğinden faydalanarak dünyanın en güçlü devletlerinden biri haline gelmiştir. Dolayısıyla İspanyollara göre devletin gücünün doruğuna ulaşmış olduğu XVI. yüzyıl, genel olarak, erkeksi ve maskülen bir dönem olmuş, öte yandan, sorunların artmaya başladığı ve başta askeri, politik ve siyasi manada çözümlerin patlak verdiği sonraki yüzyıl da kadınsı/efemine bir tabiatın ortaya çıktığı periyot olmuştur. Bu nedenle, bahsi geçen XVI. yüzyıl içerisinde toplumun sahip olduğu tüm özellikler, gelenekler ve erdemler erkeksi ve maskülen olarak değerlendirilmiş ve mükemmelliğin pratikteki karşılığı haline gelmiştir. Dolayısıyla var olan bu özelliklerin, geleneklerin ve erdemlerin değişmeye başladığı XVII. yüzyıl da İspanyollar adına gerileme algılayışının temelini oluşturmuş; mükemmellik yerini kusura ve sorunlu bir yapıya bırakmıştır. XVI. yüzyıldaki baskın erkek İspanyol toplumu, XVII. yüzyılda tümüyle zayıf, kırılğan ve kadınsı/efemine bir hale bürünmüş; var olan bu özelliklerden, geleneklerden ve erdemlerden uzaklaşmaya başlama da erkeklikten uzak kalma olarak görülmüştür.

Şüphesiz XVI. yüzyılda askeri manada bir dizi başarı elde ederek gücünü artıran İspanyollara göre monarşinin sahip olduğu gücü, düşmanların zayıflığından ve kırılabilirliğinden istifade etmiştir. Düşmanların zayıflığı ve kırılabilirliği doğrudan onların efemine/kadınısı olarak görülmelerine ve kadının da toplumsal bir kimlik olarak hizmetkarlık ve tabiiyet ile özdeşleşmesine yardımcı olmuştur. Nitekim bu durum, sadece İspanya'nın harici düşmanlarına yönelik bakış açısını oluşturmamış; aynı zamanda, toplumsal yapı içerisinde kendilerinden altta olduklarını düşündükleri Yahudilerin ve Müslüman Arapların da kadınısı/efemine olarak görülmesine zemin hazırlamıştır. Kadınların erkeklere tabi olduğu düşüncesine bağlı olarak Yahudiler ve Müslüman Araplar da İspanyolların üstünlüğünü kabul ederek kendilerinin kusurlu ve zayıf olduklarını göstermiş ve bu durum da onların kadınısı/efemine olmalarına işaret etmiştir. Açık bir şekilde İspanyollar, sahip oldukları üstünlükleri erkeklik ile kendileri dışında var olan toplulukları da kendi üstünlüklerini kabul edip kendilerine tabi olduklarından ötürü kadınısılıkla bir tutmuşlardır. Keza bu durum, İspanyolların zayıf ve kadınısı/efemine olarak görmüş oldukları bu grupların kendi toplumlarında yaşamasına karşı gelmesini ve onlara yönelik zorunlu göç politikaları yürütmesini açıklamış; İspanyollar, Yahudilerin ve Müslüman Arapların kadınısı/efemine tavırlarından uzak kalarak erkekliklerini ve üstünlüklerini korumak istemişlerdir. Şayet İspanyolların düşündüğü gibi İspanyol toplumu ve devleti yaşayan bir organizma ise onun gerekli zamanlarda temizlenmesi veya purgasyon olağan bir süreç olmuş, kadınısı/efemine olanın belirlenerek vücuttan dışarı atılması sağlığın korunmasını sağlamıştır. Tüm bu bakış açısına rağmen İspanyollar, kadınısı/efemine olarak gördükleri düşmanlarından gelen ürünlerin kendi topraklarına gelmesine mâni olamamış ve temizlemeye çalıştığı organizmanın zayıflayarak güçsüzleşmesine ve hatta kadınılaşmasını engelleyememişlerdir.

KAYNAKÇA

- Anscombe, J.-C. (2023). Tabús, censura y variaciones en el refranero soez. *Crisol*, (26), 1-40.
- Argensola, B. L. (2009). De Cómo Se Remediarán los Vicios de la Corte y Que No Acuda a Ella Tanta Gente Inútil. J. M. Molledo (Ed.), *Arbitristas Aragoneses de los Siglos XVI y XVII: Textos* (ss. 271-277). Zaragoza: Institución «Fernando El Católico» (C.S.I.C.).
- Behrend-Martínez, E. (2005). Manhood and the neutered body in early modern Spain. *Journal of Social History*, 38(4), 1073-1093.
- Bleda, J. (1622). *Vida y Milagros del Glorioso San Isidro el Labrador*. Tomas Iunti.
- Calderón, J. R. (2007). Masculinidad, Imperio y Otridad Femenina en el Arauco Domado de Lope de Vega. *Nuevos Caminos del Hispanismo*. Paris: XVI Congreso de la Asociación Internacional de Hispanistas.
- Calvo, M. J. (2019). El Cuerpo y su Identidad en la Mentalidad Áurea. *Edad de Oro*(XXXVIII), 11-27.
- Carranza, A. (1636). *Discvrso Contra Malos Trages y Adornos Lascivos*. Maria de Quiñones.
- Cellorigo, M. G. (1600). *Memorial*. Iuan de Bostillo.
- Deza, L. d. (1618). *Gobierno Polytico de Agricultura*. Alonso Martin de Balboa.
- Donnell, S. (2003). *Feminizing the Enemy : Imperial Spain, Transvestite Drama, and the Crisis of Masculinity*. Bucknell University Press.
- Eiximenis, F. (1981). *Lo Libre de les Dones*. Curial.
- Elliott, J. (1977). Self-Perception and Decline in Early Seventeenth-Century Spain. *Past& Present*, 71(1), 41-61.
- Ezcaray, A. d. (1691). *Vozes del Dolor*. Thomas Lopez de Haro.
- Figuroa, C. S. (1621). *Varias Noticias Importantes a la Humana Comunicacion*. Tomas Iunti.
- Lehfeldt, E. (2008). Ideal Men: Masculinity and Decline in Seventeenth-Century Spain. *Renaissance Quarterly*, 61(2), 463-494.
- León, F. d. (1635). *Sermon*. Gírnata: Blas Martinez.
- Maria, J. d. (1616). *Tratado de Repvblica, y Policia Christiana*. Sebastian de Cormellas.
- Marti, T. (2023, Kasım 22). Écrire et Jouer la Complaisance. Éléments d'une Poétique du Théâtre Espagnol Profane et Urbain Représentable du Premier XVIe Siècle. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Montpellier: Université Paul Valéry - Montpellier III.
- Martínez, R. (2011). Mari(c)ones, travestis y embrujados: La heterodoxia del varón como recurso cómico en el Teatro Breve del Barroco. *Anagnórisis: Revista de Investigación Teatral*, (3), 9-37.
- Mendoza, D. P. (1770). *Monarquía de España* (Cilt 1). Joachin Ibarra.
- Moncada, S. d. (1746). *Restauracion Política de España*. Juan de Zuñiga.
- Naharro, T. (1573). *Propaladia de Bartolome de Torres Naharro, y Lazarillo de Tormes*. Pierres Cosin.
- Navarrete, P. F. (1742). *Conservacion de Monarquias*. Don Benito Cano.
- Orozco, S. C. (1673). *Tesoro de la Lengua Castellana o Española* (Cilt 1). Melchor Sanchez.
- Padilla, L. d. (1637). *Nobleza Virtvza*. Iuan de Lanaja.
- Padilla, L. d. (1639). *Lagrimas de la Nobleza*. Iuan de Lanaja.
- Pinelo, A. d. (1641). *Velos ntiguos i Modernos en los Rostros de las Mugeres sus Conueniençias i Daños*. Juan Sanchez.
- Sabatini, A. D. (2009). Arbitristas. Accion Política y Propuesta Economica. J. M. Visceglia içinde, *La monarquia de Felipe III. La corte* (Cilt III). Fundación MAPFRE.

Weissberger, B. (1999). "¡A tierra, puto!": Alfonso de Palencia's Discourse of Effeminacy. J. B. Hutcheson içinde, *Queer Iberia: Sexualities, Cultures, and Crossings from the Middle Ages to the Renaissance* (s. 291-324). Duke University Press.

ÇALIŞMANIN ETİK İZİNİ

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirini gerçekleştirilmemiştir.

ARAŐTIRMACILARIN KATKI ORANI

1.yazarın araştırmaya katkı oranı %100'dür.

Yazar 1, araştırmanın tamamından sorumludur.

ÇATIŐMA BEYANI

Araştırmada herhangi bir kişi ya da kurum ile finansal ya da kişisel yönden bağlantı bulunmamaktadır. Araştırmada herhangi bir çıkar atışması bulunmamaktadır.